

IZVJEŠTAJ
o ocjeni teme uradene doktorske teze

kandidatkinje Tatjane Marić tema pod naslovom "Roditeljski stilovi vaspitanja, stidljivost i uključenost učenika u nastavu"

PODACI O KOMISIJI

- 1) dr Nenad Suzić, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Banjoj Luci, biran u užoj naučnoj oblasti Opšta pedagogija i metodika vaspitno obrazovnog rada, predsjednik;
- 2) dr Drago Branković, redovni profesor na Filozofskom fakultetu u Banjoj Luci, biran na užu naučnu oblast opšta pedagogija, član i
- 3) dr Milka Oljača, redovni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, uža naučna oblast Pedagogija, član

Sastav Komisije sa naznakom imena i prezimena svakog člana, zvanje, naziv uže naučne oblasti za koju je izabran u zvanje, naziv univerziteta i fakulteta u kojem je član komisije stalno zaposlen.

1. UVODNI DIO OCJENE DOKTORSKE TEZE

Tema "Roditeljski stilovi vaspitanja, stidljivost i uključenost učenika u nastavu" predstavlja novinu, nije kod nas istražena i koristiće pedagoškoj teoriji i nastavnoj praksi. Danas je u svijetu postala uobičajena praksa da roditelji intenzivno saraduju sa školom u vaspitanju djece, posebno na nivou razredne nastave. Mnogi roditelji volontiraju tako što drže sekcije ili rade s djecom koja imaju skolonosti, na primjer za medicinu, sport ili muziku. Konkreno, otac muzičar radi sa sekcijom u kojoj je i njegovo dijete u školi. Ovim se pojačava uključenost djece u nastavu i pospješuje vaspitni rad, odnosno efikasnost u nastavi. Mnogi roditelji nisu svjesni koji vaspitni stil oni lično primjenjuju, a postoji velika vjerovatnost da upravo stil koji ostvaruju u radu sa svojim djetetom nije optimalan ili nije ispravan. Rad mr Tatjana Marić pod naslovom "Roditeljski stilovi vaspitanja, stidljivost i uključenost učenika u nastavu" osvjetliće koji su to stilovi vaspitanja koje najčešće preferišu roditelji kod nas i omogućiće bolje sagledavanje ovog fenomena.

g) Istaći osnovne podatke o doktorskoj tezi: obim, broj tabela, slike, broj citirane literature i navesti poglavlja.

2. UVOD I PREGLED LITERATURE

U uvodu mr Tatjana Marić analizira problem savremenog roditeljstva koji se sastoji u shvatanju da roditelj ne treba da bude autoritet za dijete već da je najbolji pristup *laissez faire* vaspitanje, odnosno vaspitanje u kome će djeca biti samostalna i partneri roditeljima. Ovo je nemoguće jer djecu ne možemo prepustiti same sebi. U odrastanju bez roditeljskog autoriteta djeca se kasnije bune protiv svakog autoriteta, ne usvajaju autoritet nastavnika i ne snalaze se u hijerarhijski ustrojenom sistemu vaspitanja i obrazovanja. U ovom radu

kandidatkinja provjerava koji vaspitni stil dominira među roditeljima i da li taj vaspitni stil kolidira sa roditeljskim autoritetom.

Cilj istraživanja je utvrditi da li određeni vaspitni stil roditelja predodređuje stidljivost djeteta i da li to sve utiče na uključenost učenika u nastavu.

Prethodna istraživanja kod nas ne tretiraju sve tri ove varijable (stilove roditelja, stidljivost i uključenost u nastavu), ali neka istraživanja direktno tretiraju pojedine varijable. Konkretno, Aleksandra Šindić je u svojoj disertaciji istraživala vaspitne stilove roditelja. Našla je devet stilova u tri kategorije (2010). Zoran Milivojević je fenomen stidljivost objasnio u knjizi Emocije (2003), a sa saradnicima je razvio istraživanje o efikasnosti "Mercedes modela" u porodičnom vaspitanju (2007). U ovoj knjizi on objadnjava kako previoše ili premalo pohvale, nagrade i kazne može dati lose vaspitne ishode. Razni teoretičari različito definišu stidljivost. Jedni je vide kao izbjegavanje socijalnih kontakata, drugi kao osjećaj anksioznosti zbog moguće socijalne evaluacije (Briggs, Cheek & Jones, 1986). Njihovo istraživanje pokazuje da rana stidljivost ostaje i tokom odrastanja (ibidem). Tri su komponente stidljivosti: neprijatnost, sramota i osjećaj krivice (Meacini, 2009). Istraživanje je pokazalo da je za razvoj stidljivosti djeteta najpogubniji autoritarni vaspitni stil roditelja (Asendorpf, 1989; Zarevski i Mamula, 2008).

Ključni doprinos ove teze u rješavanju fenomena stidljivosti je u tome što razotkriva koji vaspitni stil roditelja najviše doprinosi stidljivosti djeteta, a potom kako sve to utiče na uključenost djeteta u nastavne ili školske aktivnosti.

U literature su popisane 164 jedinice koje predstavljaju spisak savremenih radova na temu vaspitnih stilova i stidljivosti djece u odnosu na uključenost u nastavu. Ključni izvori su na engleskom jeziku, a to je očekivano jer su na ovu temu najznačajniji radovi objavljeni u svijetu, a kod nas je vrlo malo radova koji tangiraju vaspitne stilove roditelja, stidljivost djece i uključenost u nastavu.

iii) Ukratko istaći razlog zbog kojih su istraživanja preduzeta i cilj istraživanja;

vi) Na osnovu pregleda literature sažeto prikazati rezultate prethodnih istraživanja u vezi problema koji je istraživan;

g) Navesti doprinos teze u rješavanju izučavane problematike;

io) U pregledu literature treba voditi računa da obuhvata najnovija i najznačajnija saznanja iz te oblasti kod nas i u svijetu.

3. MATERIJAL I METOD RADA

U istraživanju su korištena dva naučna metoda: teorijska analiza i sinteza i servej istraživački metod. Teorijska analiza i sinteza korištena je u pručavanju savremene literature kako bi bio napravljen pregled najznačajnijih radova na ovu temu. Radi se o pregledu teoretskih opservacija ali i istraživačkih nalaza. Servej istraživački metod ovdje je korišten zato što nije moguće varirati roditeljski stil u svrhu proučavanja njegovog uticaja na stidljivost djece. Bilo je nužno da se snimi postojeće stanje o tome kako stidljivost djeteta zavisi od vaspitnog stila roditelja i kako sve to utiče na uključenost u nastavu. Neke pedagoške fenomene ne možemo zahvatiti eksperimentalno. Na primjer, ne možemo pojačati kažnjavanje učenika da vidimo kako će to uticati na bježanje sa nastave. Isti slučaj je i sa stidljivošću djece. Istraživač je čitao tvrdnje date na instrumentima, a učenici su odgovarali na njih zaokruživanjem jednog od pet stupnjeva skale Likertovog tipa. Nakon obimnog prikupljanja podataka, ukrštene su varijable i izvedeni adekvatni zaključci. Potom su nalazi dovedeni u vezu sa teoretskim opservacijama, a ključne konzekvence za nastavnu praksu obrazložene su s obzirom na značaj ukrštenih varijabli.

- oo) objasniti materijal koji je obrađivan, kriterijume koji su uzeti u obzir za izbor materijala;
- nn) dati kratak uvid u primjenjeni metod rada pri čemu je važno ocijeniti sljedeće:
- pp) da li su primjenjene metode adekvatne, dovoljno tačne i savremene, imajući u vidu dostignuća na tom polju u svjetskim nivoima;
- cc) da li je došlo do promjene u odnosu na plan istraživanja koji je dat prilikom prijave doktorske teze, ako jeste zašto;
- тт) da li ispitivani parametri daju dovoljno elemenata ili je trebalo ispitivati još neke, za pouzdano istraživanje;
- yy) da li je statistička obrada podataka adekvatna;
- φφ) da li su dobiveni rezultati jasno prikazani;

4. REZULTATI I NAUČNI DOPRINOS ISTRAŽIVANJA

Od devet vaspitnih stilova nađeno je da su najistaknutiji: uravnoteženi ($M = 21,76$), demokratski ($M = 20,65$) i kongruentni ($M = 19,45$). Što je niži nivo kongruentnog vaspitnog stila, to je viši nivo stidljivosti djeteta ($\beta = 0,588$). Kada se ovom stilu pridoda i demokratski stil, objašnjenje varijanse raste i dostiže nivo 43%. Kada se udruže manipulativni ($\beta = 0,318$), zlostavljajući ($\beta = 0,264$) i zanemarujući stil ($\beta = 0,150$), povećava se stidljivost djeteta. Ova tri vaspitna stila značajno predodređuju stidljivost djeteta i trebalo bi učiniti potrebne pedagoške aktivnosti da se manipulacija, zlostavljanje i zanemarivanje eliminišu kao vaspitni stilovi roditelja. Pokazalo se da stidljivost djeteta najznačajnije predodređuje prezaštićujući vaspitni stil roditelja ($\beta = 0,35$). Od ukupno anketiranih 269 roditelja, čak 85 ima natprosječni nivo nepoželjnog vaspitnog stila. Ovo je drastično veliki broj i trebalo bi preduzeti potrebne pedagoške mjere kako bi se ovaj broj smanjio, odnosno kako bi se nepoželjni vaspitni stilovi uklonili.

Uključenost učenika mjerena je instrumentom EKSUN (Emocionalna, socijalna i kognitivna uključenost u nastavu). Podaci prikupljeni ovim instrumentom podvrgnuti su analizi varijanse (ANOVA). Tako ukrštenim podacima otkriveno je da ispodprosječno stidljivi učenici imaju najviši nivo socijalne uključenosti u nastavu ($F = 11,42$), ali da nivo stidljivosti nema veze sa emocionalnom ($F = 0,77$) i kognitivnom ($F = 0,19$) uključenosti u nastavu. Kongruentni vaspitni stil roditelja najviše utiče na uključenost učenika u nastavu ($\beta = 0,326$), ali udružen sa dva druga stila, uravnoteženim ($\beta = 0,162$) i sa demokratskim ($\beta = 0,132$), ovaj stil značajno predodređuje uključenost učenika u nastavu. Ovo je zaista nov nalaz u našoj teoriji i pedagoškoj praksi te ima posebnu teoretsku i praktičnu vrijednost. Autorica upravo te doprinose ovog istraživanja u disertaciji posebno obrazlaže.

- y) Ukratko navesti rezultate do kojih je kandidat došao;
- φ) Ocijeniti da li su dobiveni rezultati pravilno, logično i jasno tumačeni, upoređujući sa rezultatima drugih autora i da li je kandidat pri tome ispoljavao dovoljno kritičnosti;
- x) Posebno je važno istaći do kojih novih saznanja se došlo u istraživanju, koji je njihov teorijski i praktični doprinos, kao i koji novi istraživački zadaci se na osnovu njih mogu utvrditi ili nazirati.

5. ZAKLJUČAK I PRIJEDLOG

- a) Kandidatkinja mr Tajana Marić svojim dosadašnjim radom pokazala je najbolje pedagoške kvalitete, unapređuje praksu, sudjelovala je u brojnim projektima i seminarima, te objavila radove potrebne kao uslov za izradu doktorske teze. Komisija predlaže da se kandidatkinji Tatjani Marić odobri odbrana doktorske teze na temu „Roditeljski stilovi vaspitanja, stidljivost i uključenost učenika u nastavu“.
- b) Naučna ili praktična opravdanost predloženih istraživanja i rezultati koji se mogu očekivati;
Tema pod naslovom „Roditeljski stilovi vaspitanja, stidljivost i uključenost učenika u nastavu“.

nastavu“ kandidatkinje mr Tatjane Marić aktuelna je, koncipirana u skladu sa zahtjevima savremene metodologije, razrađena na adekvatan način i može biti rađena kao doktorska teza jer predstavlja novinu u pedagoškoj nauci i praksi. Ovim istraživanjem otkrivena je veza između roditeljskih stilova vaspitanja, stidljivosti djeteta i odnosa prema školi i učenju.

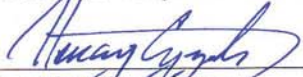
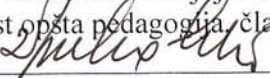
- c) Mišljenje o predloženoj metodi istraživanja;
Predviđena metodologija, instrumentarij, literatura i način interpretacije nalaza ukazuju da se radi o savremenom i metodološki utemeljenom pristupu.

Prijedlog

Predlažemo da se kandidatkinji Tatjani Marić odobri odbrana doktorske disertacije na temu „Roditeljski stilovi vaspitanja, stidljivost i isključenost učenika u nastavu“, a da se za odbranu imenuje komisija koja je bila zadužena za praćenje izrade rada, a to je: Suzić, Branković i Oljača.

- h) Navesti najznačajnije činjenice što tezi daje naučnu vrijednost, ako iste postoje dati pozitivnu vrijednost samoj tezi;
o) Ako je prijedlog negativan, treba dati opširnije obrazloženje i dokumentovano ukazati na učinjene propuste, odnosno nedostatke napisane doktorske teze.

POTPIS ČLANOVA KOMISIJE

- 1) dr Nenad Suzić, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Banjoj Luci, biran u užoj naučnoj oblasti Opšta pedagogija i metodika vaspitno obrazovnog rada, predsjednik;

- 2) dr Drago Branković, redovni profesor na Filozofskom fakultetu u Banjoj Luci, biran na užu naučnu oblast opšta pedagogija, član i

- 3) dr Milka Oljača, redovni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, uža naučna oblast Pedagogija, član
